

**VIGNÉ ARANY ÁGNES – ECESDYNÉ SZABÓ JUDIT –
TÁRKÁNYI FERENCNÉ****A debreceni Bolyai ökoiskola**

*Az Egészséges életvitel kialakítása az ökoiskolában című
oktatási program 5. futamideje*

| RÉSZLET |

A Bolyai mint ökoiskola, pedagógiai programjában deklarálja a környezeti nevelés és az egészségnevelés koherenciáját és fontosságát. Sokszínű ökoiskolai programjait a szemlélet- és magatartásalakítás céljából szakmapedagógiai szempontból tudatosan egymásra építi, tervszerűen összehangolja. Pedagógiai hitvallása többek között arra irányul, hogy a környezet kihívásaira megfelelő módon reagálni tudó, környezet- és egészségtudatos gyermekeket neveljenek, akik képesek életvitelükre vonatkozó – egészséges, szeretetteljes – döntések meghozatalára.

Ennek érdekében az iskola a 2008/2009-es tanévtől, kísérleti jelleggel évi 18 tanóraban a tantervébe építette az egészségtan tantárgyat, mind a nyolc évfolyam egy-egy osztályában. Jelentős eredménynek könyvelhető el, hogy a program hatékonysági vizsgálata kiterjed a tanulók tudásállapot-változásának a mérésére is. Az elmúlt négy tanévet összesítő elő- és utómérések: alsó tagozatban 20%-os, felső tagozatban 25%-os tudásbeli különbséget, azaz fejlődést mutatnak.

A Bolyai iskola környezeti- és egészségnevelési tevékenységét négy tanéven át kiegészítette az E-ON Hungária Kft-vel való együttműködés. Az egészségtanóra keretében külső szakemberek, E-ON önkéntesek tartottak egy-egy interaktív energiafoglalkozást,

mely az EnergiaKaland oktatási program aktuális részeinek adaptálására vonatkozott.

A tematika középpontjában az energiatudatosság növelése céljából a következő témakörök álltak:

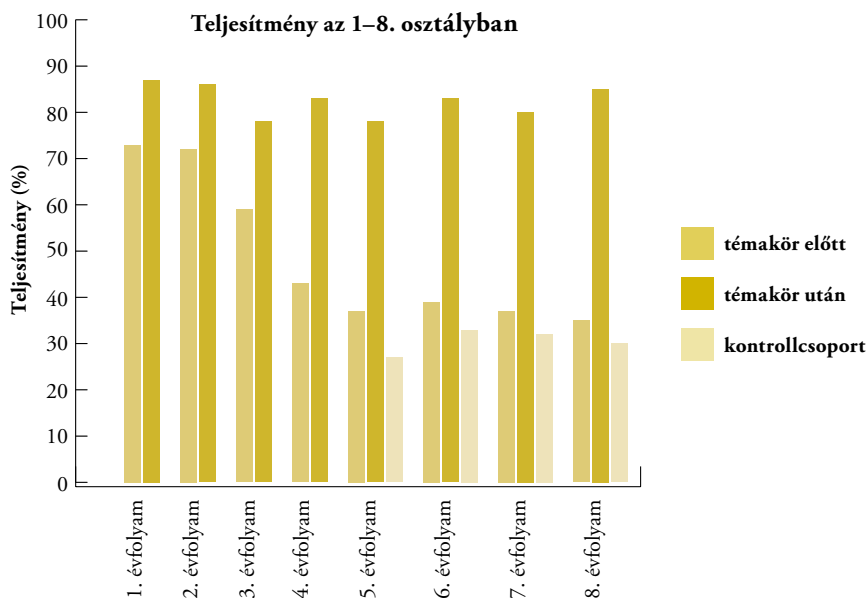
- az energia útja: az energiaforrásoktól a felhasználásig,
- energiapazarlás,
- megújuló energiaforrások,
- az energiatakarékosság globális elvei,
- energiagazdálkodási fortélyok,
- energiabiztonsági szabályok.

Műhelymunka kiterjesztése céljából a Bolyai partnerszerű együttműködést alakított ki a város három oktatási intézményével, folyamatosan zajlik a vidéki munkakapcsolatok kiépítése is. A referenciantézmény módszertani továbbképzésekkel, bemutatóórákkal, egészségtan-oktatócsomaggal segítik a csatlakozó iskolák környezeti- és egészségnevelési munkáját. A fenti kezdeményezés mintájára szeretnének szakmailag megalapozott országos egészségfejlesztési modellkísérletet létrehozni.

Életvitelprogramjuk megfelel az új Nemzeti alaptanterv előírásainak, nevelési céljainak, fejlesztési követelményeinek, szoros kapcsolatban áll a környezeti neveléssel, a környezettudatos-, egészségtudatos magatartásforma alakításával és a fenntartható fejlődés pedagógiájával.

1. ÁBRA

Összesített intézményi teljesítmények a 2012/2013-as tanévben

EGÉSZSÉGTANI MONITORVIZSGÁLATOK A 2012/2013-AS TANÉVBEN

A Bolyai iskola által folytatott életvitel-program szakmai beszámolójából érdemes kiemelni a tanulók tudásállapotának változására irányuló monitorvizsgálatot.

Az objektív mérés-értékelés és az összehasonlíthatóság biztosítása érdekében az ötödik futamidőben is az Egészségtan tankönyvsorozat Tudáspróbáit (I., II., III.) használtuk. Kontrollcsoportok már csak az 5–8. évfolyamban működnek, hiszen alsó tagozatban a felmenő rendszerben történő bevezetés miatt már minden osztály tanul egészségtant. A tanulók egészség-ismertetése irányuló teljesítménymérések minden egyes témakör előtt és után megtörténtek, azonos feladatokkal (híd feladat).

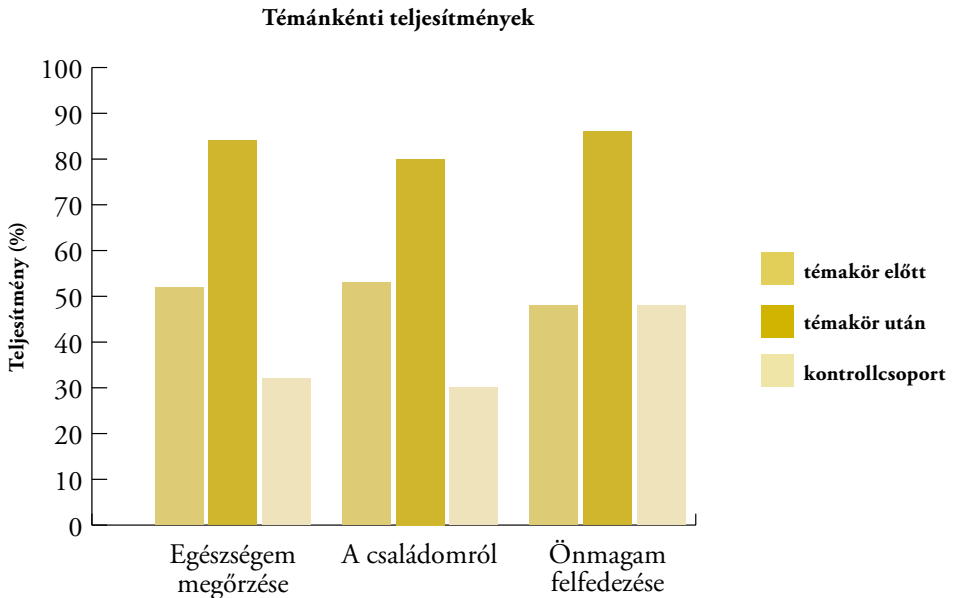
A visszacsatolás során azt vizsgáltuk, hogy a tárgykörben, a tanulási-tanítási folyamat során hogyan változott a tanulók tudása, szemlélete, döntési képessége stb. Teszt-pont mátrix elkészítésével lehetőségünk nyílt a kapott eredmények további elemzésére is: történetesen a tanulók, feladatok rangsorára. Az így szerzett tapasztalatokat, pedagógiai reflexiókat felhasználjuk a következő futamidő stratégiai elképzeléseinek a kidolgozásához, az esetleges módosításokhoz. Mindez szavatolja a program pedagógiai minőségét és fenntarthatóságát.

Tanulói teljesítmények mérése

Az elmúlt négy esztendő vizsgálati eredményei kedvező tapasztalatot mutattak,

2. ÁBRA

Összesített témánkénti teljesítmények a 2012/2013-as tanévben

ugyanis alsó tagozatban 20%-os, felső tagozatban 25%-os pozitív irányú elmozdulást, azaz tudásnövekedést jeleztek.¹

Jelen tanév eredményeit összevetve az előző évek intézményi összesített átlageredményével megállapítható a kompatibilitás. A 2012/2013-as tanévben az évfolyamok szintjén 15-45%-os tudásnövekedést tapasztaltunk (1. ábra).

A fenti grafikonon a tanítási-tanulási folyamat hatékonyságának megítélésében látható, hogy a legnagyobb mértékű tudásnövekedés a felső tagozatban történt. Az osztályonkénti, tanulónkénti részletes elemzésekből kiderült, hogy a teljesítményben megjelenő hiányosság-

ok elsősorban a személyes- és szociális kompetencia fejlesztésének hiányaiból származtathatók.

A tanulói teljesítményvizsgálatok alapján kapott eredményeket ebben a tanévben is tovább elemeztük. Vizsgálatunk tárgyát képezte a témakörökre (Egészségem megőrzése; A családomról; Önmagam felfedezése) bontott összehasonlító elemzés. Az ötödik futamidő témakörönkénti elemzésének összesített intézményi eredményeit a 2. ábrán mutatjuk be.

Az elemzés tükrében megállapítható, hogy a 2012/2013-as tanévben mind a három témakörben 30-32%-os tudásgyarapodás volt tapasztalható.

¹ Az éves beszámoló az ÚPSZ 2009/11, 2010/10-12, 2011/1-5 és 2012/11-12 számaiban jelentek meg.

A tanulói teljesítményvizsgálatok ötéves tapasztalatai:

- A tanulók érdeklődők, az előzetes gyűjtő- és kutatómunkában szívesen részt vesznek, még a családtagjaikat is bevonják. Így a családok szemlélete, egészségmagatartása közvetett módon, a tanulókon keresztül befolyásolható.
- A pedagógusok-diákok kooperatív együttműködése örömteli tanítási-tanulási folyamatot jelent, mely továbbgondolkodásra, együttes munkára készítet a tanórán kívüli tevékenységekben is.
- A következtetések levonása egyre összetettebb, hiszen a teljesítményváltozásokat az előzetes ismereteken kívül több tényező befolyásolja.

A teljesítményméréseket befolyásoló tényezők:

- az osztályok szociokulturális helyzete: családi egészség-szokások, viselkedés- és magatartáskultúra,
- a tananyag mennyiségének növekedése,
- a tanulók különböző képességei, tanulmányi eredményei,
- íráskészség-szövegértés színvonala.

- Az évfolyamokat tekintve a teljesítmények évről-évre, folyamatosan 15-45%-os tudásnövekedést mutatnak.
- Témakörönként lebontva (egészségmegőrzés, családi életre nevelés, önismeret) 15-30%-os tudásnövekedés tapasztalható.

A hatékonysági vizsgálatok tanulságai alapján megállapítható, hogy az életvitel-program keretében történő egészségügyi ismeretek átadásával továbbra is hozzájárulunk a tanulók egészségkultúrájának emeléséhez. Az egészséges életmód, gondolkodás és szemlélet alakítása révén javulnak a diákok esélyei egy jó minőségű életvitel kialakítására. Az életben is hasznosítható (praktikus) tudás átadásával, ezen ismeretek begyakorlásával pedig várhatóan javul az adott korosztály egészségi, mentális állapota (népegészségügyi mutatói).

SEMÉLYI ÉS KÖRNYEZETI

HIGIÉNIA *A csoportmunka keretében az ötödikes diákok arról számolnak be, hogyan válogatják szét a különböző hulladékokat.*

Erős a családi szokások hatása, komoly vita folyik arról, hogy a hulladékot jelző szókártyáknak melyik dobozba kell kerülniük.

